

PROGMAM PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLE

Tým školního poradenského pracoviště (ŠPP):

Školní metodik prevence: Ing. Táňa Fidrhelová

Výchovný poradce: Mgr. Ludmila Linda Muchová

Ředitelka školy: Ing. Soňa Havelková

Zástupce ředitelky školy: Ing. Alexandr Haken

Za koordinaci školního poradenského pracoviště odpovídá paní ředitelka Ing. Soňa Havelková

Poradenské pracoviště úzce spolupracuje s vedením školy, ostatními pedagogy, pedagogicko-psychologickou poradnou.

Činnosti školního poradenského pracoviště:

Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy zaměřené zejména na

- a) poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- b) sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření,
- c) prevenci školní neúspěšnosti,
- d) kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,
- e) podporu vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
- f) podporu vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných,
- g) průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení,
- h) včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů,
- i) předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace,
- j) průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou,
- k) metodickou podporu učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy,
- l) spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci,
- m) spolupráci školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními.

Většina výše zmíněných bodů je náplní práce obou – tedy jak ŠMP, tak VP – a jejich činnosti se mnohdy prolínají.

Jednotlivé body jsou citovány z vyhlášky č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních: ve znění pozdějších předpisů. § 7 odst.2

Primární prevence rizikového chování lze rozdělit na dvě základní skupiny a to specifická a nespecifická – podrobné rozdělení níže.

1) specifická primární prevence

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže specifikuje tyto formy rizikového chování :

- a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- b) záškoláctví,
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- e) spektrum poruch příjmu potravy,
- f) negativní působení sekt,
- g) sexuální rizikové chování,
- h) sebepoškozování

2) nespecifická primární prevence

Nespecifickou primární prevenci pak tvoří veškeré aktivity, které podporují pozitivní trávení volného času, zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování žáků mezi sebou navzájem. Patří sem zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Rizikové chování se bohužel většinou nevyskytuje osamoceně, ale dochází ke kumulaci a tzv. syndromu rizikového chování.

Vymezení rozsahu činností pedagogických pracovníků, kteří jsou součástí ŠPPa poskytují poradenské služby:

Výchovný poradce

I. Standardní činnosti výchovného poradce

I. I. Poradenské činnosti:

1. Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:

- a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství – kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka,
- b) základní skupinová šetření k volbě povolání, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků,
- c) individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem,
- d) poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem,
- e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy,
- f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských střediscích krajských poboček Úřadu práce České republiky a poskytování informací žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek,
- g) poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.

2. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.

3. Zprostředkování vstupní a průběžné diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky ve školských poradenských zařízeních.

4. Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

5. Příprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.

6. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zejména pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

I. II. Metodické a informační činnosti

1. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:

- a) v otázkách kariérového rozhodování žáků,
- b) s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,

- c) s naplňováním podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- d) s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů,
- e) v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.

2. Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence pedagogickým pracovníkům školy.

3. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.

4. Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.

5. Poskytování informací o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.

6. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

7. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

ŠMP:

Standardní činnosti školního metodika prevence

II. I. Metodické a koordinační činnosti

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního plánu školy.

2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.

3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.

4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.

5. Individuální a skupinová práce se žáky a studenty s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.

6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.

7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.

8. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.

9. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

10. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

II. II. Informační činnosti

1. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.

2. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.

3. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování, zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.

4. Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.

5. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

II. III. Poradenské činnosti

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.

2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.

3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

- Metodicky vede ostatní pedagogy- již z názvu pracovní pozice METODIK
- Je součástí ŠPP, intenzivně spolupracuje s ostatními poradenskými pracovníky
- Koordinuje, kontroluje, evaluuje programy primární prevence , případně participuje na realizaci
- Nikdy není na prevenci ve škole sám a sám také preventivní programy nezpracovává
- Je to týmový úkol všech pedagogů daný školským zákonem
- Pro svou efektivní činnost potřebuje podporu vedení a dobré zázemí

Povinnosti pedagogických pracovníků

Pedagogický pracovník je povinen

- a) vykonávat pedagogickou činnost v souladu se zásadami a cíli vzdělávání,
- b) chránit a respektovat práva dítěte, žáka nebo studenta,
- c) chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních,
- d) svým přístupem k výchově a vzdělávání vytvářet pozitivní a bezpečné klima ve školním prostředí a podporovat jeho rozvoj,
- e) zachovávat mlčenlivost a chránit před zneužitím osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů a výsledky poradenské pomoci školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště, s nimiž přišel do styku,
- f) poskytovat dítěti, žáku, studentovi nebo zákonnému zástupci nezletilého dítěte nebo žáka informace spojené s výchovou a vzděláváním.

Doporučení MŠMT a vyhlášky:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuzeni-a-pokyny>

Konkrétní postupy a doporučení ohledně prevence a řešení výskytu rizikového chování obsahují tato metodická doporučení a pokyny MŠMT:

- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (č.j. MSMT-21291/2010-28).
- V roce 2017 došlo k aktualizaci několika příloh tohoto doporučení, konkrétně přílohy č. 7 – Kyberšikana, přílohy č. 10 – Vandalismus a přílohy č. 11 – Záškoláctví.
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (č.j.: 10 194/2002-14)
- Shrnutí všech opatření ministerstva při řešení šikany ve školách a školských zařízeních najdete na:

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-rozsirilo-opatreni-k-reseni-sikany-a-kybersikany>

- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem (IVÝP) v rámci řešení rizikového chování žáků čj. MSMT – 43301/2013 platnost/12/2013
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (Čj.: 37014/2005-25)
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané (Čj.: 25 884/2003-24)
- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (Čj.: 14 423/99-22)
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních - naposledy novelizovaná k 1.9.2016 vyhl. 197/2016 Sb.,

Legislativní východiska prevence rizikového chování ve školách:

- Školský zákon 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník
- Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník
- Zákon č. 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- Zákon č. 106/2011, kterým se mění zákon č.167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Zákon 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- Vyhláška 317/2005 sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Vyhláška č. 15/2005 Sb., Vyhláška, kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy
- Strategie prevence kriminality 2016–2020 (definovaná ve víceletých cyklech Usnesením vlády ČR)
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2021 (Usnesení Vlády ČR ze dne 18. 3. 2019, č. 190)

Výkaznictví:

<http://www.preventivni-aktivita.cz>

návod: <https://www.youtube.com/watch?v=Wk18glXuoKM>.

Další doporučené odkazy:

<http://www.osprch.cz/>

<https://www.npicr.cz/>

<http://www.adiktologie.cz/>

<http://www.prevence-info.cz/>

<https://www.preventivni-aktivita.cz/tep.php>

Školský zákon: 561/2004 Sb. In: Praha: Sbírka zákonů České republiky, ročník 2004. Dostupné také z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>

Seznam použitých zkratk:

MPP minimální preventivní program (též preventivní program)

MŠMT ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OSPOD orgán sociálně právní ochrany dětí

PPP pedagogicko-psychologická poradna

PPRCH primární prevence rizikového chování

SPC speciálně pedagogické centrum

ŠMP školní metodik prevence

ŠPP školní poradenské pracoviště

ŠPZ školské poradenské zařízení

ŠSP školní strategie prevence

ŠVP školní vzdělávací program

ŠZ školský zákon

RCH rizikové chování

Doporučená literatura:

BARTLOVÁ, S. (1998) Sociální patologie. Vyd. 1. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 53 s. ISBN 80-7013-259-0.

BURDOVÁ, E. (2017) Bezpečné klima v praxi školního metodika prevence aneb jak má školní metodik prevence vést učitele tak, aby se nad jejich třídou nesnášel mrak. Praha: Vzdělávací institut Středočeského kraje. ISBN 978-80-906718-8-1

Burdová, E a kol. (2012) Zdravé klima, aneb, Prevencí rizikového chování si vytvoříme "domeček", kde nám bude dobře: studijní text ke stejnojmennému kurzu. Vyd. 1. Příbram: Elrond, 28 s. ISBN 978-80-260-2332-6.

Burdová, E, Prokopová, Š. (2012) Inkluze v zájmovém a neformálním vzdělávání, aneb, "Už vím, jak na to": studijní text ke stejnojmennému kurzu. Vyd. 1. Příbram: Elrond, 48 s. ISBN 978-80-260-2333-3.

Čáp, J., Mareš, J. (2001). Psychologie pro učitele. Praha: Portál

Čáp, D. (2012). Šikana: mýty a realita. Praha: Wolters Kluwer

FISCHER, S., ŠKODA, J. (2009). Sociální patologie. Vyd. 1. Praha: Grada, 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

Gabrhelík, R. (2015). Systém výkaznictví preventivních aktivit pro školy a školská zařízení: Metodika a manuál on-line sběrného systému.

Gavendová, N.(2009) Komunikace s „obtížným“ dítětem či rodičem. Prevence.Ročník 6. Praha: Občanské sdružení Život bez závislostí, s Coolish Press, říjen 2009, číslo 8, s. 9-11. ISSN 1214-8717.

Gillernová, I., & Krejčová, L. (2012). Sociální dovednosti ve škole. (Vyd. 1., 247 s.)Praha: Grada.

Hermochová, S. (2005) Skupinová dynamika ve školní třídě. Vyd. 1. Kladno: AISIS o.s., ISBN 80-239-5612-4.

Hopf, A. (2001) Sociální pedagogika pro učitele: Pomoc pro každý všední den.Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, ISBN 80-7290-053-6.

Hrabal, V. (2002) Sociální psychologie pro učitele: vybraná témata. Vyd. 1. Praha:Univerzita Karlova, Karolinum, ISBN 80-246-0436-1.